

ข้อเสนอโครงการ (Full Proposal)

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR)

1. ชื่อโครงการ

(ภาษาไทย) การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเปาเบาะ เขตเทศบาลตำบลบาเจาะ หมู่ที่ 5 ตำบลบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

(ภาษาอังกฤษ) The Prevention and Control of Dengue Hemorrhagic Fever by Poubo Community Participation, Bacho Sub-district Municipal, Bacho District, Narathiwat Province.

2. ผู้รับผิดชอบโครงการ

- | | |
|----------------------------|---|
| 2.1 นางสาวโนรีดำ แวญโฮ๊ะ | ทันตแพทย์เชี่ยวชาญ โรงพยาบาลบาเจาะ |
| 2.2 นางนอร์มาห์ ไชยลาภ | พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลบาเจาะ |
| 2.3 นางสาวเกาศ์ร มาซอ | นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ โรงพยาบาลบาเจาะ |
| 2.4 นางสาวสุนีย์ เจะกะบาชอ | นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สสอ.บาเจาะ |
- ที่ปรึกษางานวิจัย**
- | | |
|---------------------------------|---------------------------------------|
| 2.5 นายแพทย์ดีอรัมมัน บินสะมะแอ | นายแพทย์เชี่ยวชาญ โรงพยาบาลบาเจาะ |
| 2.6 นายแพทย์อีระฟาน หะยือ้แต | นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลบาเจาะ |

3. หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

โรงพยาบาลบาเจาะ ตำบลบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

4. ความเป็นมาและความสำคัญ

โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศมาหลายทศวรรษ (นันท์ธร และคณะ, 2555) ปัจจุบันโรคไข้เลือดออกมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบกับภาวะโลกร้อนที่เกิดขึ้นทั่วโลกส่งผลต่อวิวัฒนาการของโรคเป็นโรคที่เกิดซ้ำซาก แพร่กระจาย ระบาดทุกพื้นที่ในเวลาอันรวดเร็ว (Mark E, 2011) และได้แพร่กระจายไปทั่วทุกจังหวัดของประเทศ (กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, 2545) กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดโรคเป็นส่วนใหญ่ นั่นได้เปลี่ยนจากกลุ่มเด็กมาเป็นทุกกลุ่มอายุ ซึ่งพบการระบาดของโรคทุก 2-3 ปี และจะมีการระบาดของโรคสูงขึ้น หากขาดการป้องกันและควบคุมที่จริงจัง (สำนักโรคระบาดวิทยา, 2551) โดยการควบคุมโรคไข้เลือดออกต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งจะทำให้เกิดรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน (นันท์ธร และคณะ, 2555)

ตำบลบาเจาะ เป็นอำเภอหนึ่งใน 6 ตำบลของอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส มีประชากร 12,969 คน และ 2,874 ครัวเรือน แบ่งเป็น 2 เขตการปกครอง คือเขต อบต.บาเจาะ จำนวน 8 ชุมชน และเขตเทศบาลตำบลบาเจาะ จำนวน 10 ชุมชน

ชุมชนเปาเบาะ ในเขตเทศบาลตำบลบาเจาะ มีจำนวนประชากร 1,283 คน 326 ครัวเรือน เป็นชุมชนที่มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกซ้ำซาก ทุกปีเว้นสองปี คือ ในปี 2553 พบผู้ป่วยจำนวน 18 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 1,402.96 ต่อแสนประชากร ปี 2556 พบผู้ป่วยจำนวน 17 ราย อัตราป่วย 1,325.02 ต่อแสนประชากร และมีแนวโน้มอาจเกิดการระบาดในปี 2559 ซ้ำได้ หากไม่มีการดำเนินงานควบคุมป้องกันที่มีประสิทธิภาพ จากการพูดคุยร่วมกันระหว่างทีมงาน SRRT และ อสม.ในชุมชน ได้ข้อสรุปเบื้องต้นตรงกันว่า

เงื่อนไขที่ทำให้เกิดการแพร่หลายไข้เลือดออกในชุมชน คือการที่ยังคงมียุงลายชุกชุมอยู่ในชุมชนเนื่องจากชุมชนยังมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพาะพันธุ์ยุงลาย เช่น การมีขยะจำนวนมากอยู่ในชุมชน มีแหล่งน้ำขังรอบบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และคนในชุมชนยังมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการแพร่พันธุ์ยุงลายและการถูกยุงลายกัดได้แก่ การไม่ระมัดระวังในการทำให้ภาชนะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เช่น การไม่ปิดฝาภาชนะเก็บกักน้ำ การทิ้งภาชนะทิ้งที่ใช้และไม่ใช้แล้วให้มีน้ำขังเป็นเวลานาน การมีเศษใบไม้ ขยะ ทับบวม การปลูกต้นสละบริเวณใกล้ที่อยู่อาศัย ทำให้มีน้ำขังในกระเปาะก้านใบ และการนอนไม่กางมุ้งหรือที่บ้านไม่มีมุ้งลวด เป็นต้น ชาวบ้านทราบดีว่ายุงเป็นสัตว์ที่มีมานาน และรู้จักยุงมากกว่าเชื้อไวรัสเดงกี (Dengue virus) หรือเชื้อไข้เลือดออก แต่ไม่สนใจหรือสนใจน้อยกว่ายุงลายเกิดขึ้นในชุมชนอย่างไร โดยเฉพาะชาวบ้านยังให้ความสนใจน้อยกว่าการทิ้งขยะเป็นสาเหตุของความชุกชุมของยุงลาย

ดังนั้นการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยในชุมชนต้องมีความตระหนักในการดูแลชุมชนของตนเองให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดปัจจัยเอื้อต่อการเกิดโรค และเครื่องมือหนึ่งซึ่งช่วยในการจัดการวางแผนควบคุมโรคที่ดี คือ การกำหนดให้มีการเฝ้าระวังโรคในชุมชนเพื่อให้สามารถตรวจจับเหตุการณ์การป่วย การรายงานข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของโรคไข้เลือดออก และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ (WHO, 2012 - 2020) (สินศักดิ์ชนม์ อุ้นพรมมี, 2556) เริ่มต้นจากการกำจัดขยะและแหล่งน้ำขังให้หมดไปอย่างถาวร พร้อมๆ กับการจัดการแหล่งเพาะพันธุ์ยุงในระดับครัวเรือนให้หมดไปด้วย (จรวาย สุวรรณบำรุง และคณะ, 2554)

พฤติกรรมของคนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนในการป้องกันการเกิดโรค (นารถลดดา, 2555) จึงจำเป็นต้องร่วมกันพัฒนาพฤติกรรมของคนในชุมชน (สินศักดิ์ชนม์ อุ้นพรมมี, 2556) ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการป้องกันการเกิดโรคและมีความตระหนักที่จะป้องกันไม่ให้ยุงกัด โดยป้องกันไม่ให้ยุงกัดทั้งการป้องกันส่วนบุคคลโดยวิธีการต่างๆ และการช่วยกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย การทำลายภาชนะเหลือใช้หรือแหล่งที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ การปิดฝาภาชนะที่เก็บน้ำ การเปลี่ยนน้ำที่อยู่ในภาชนะเปิด ทุก 7 วัน ซึ่งเป็นช่วงเวลากการแตกตัวของไข่ยุงจนกลายเป็นลูกน้ำตัวมอ่งและเป็นยุงเต็มวัย (อุษาวดี ถาวร และคณะ, 2553)

การควบคุมโรคไข้เลือดออกจะต้องดำเนินการทั้งในระดับชุมชนและระดับครัวเรือนโดยชุมชนเป็นฐานของการพัฒนา ซึ่งหากชุมชนเข้มแข็งจะทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ โดยทั่วไปต้องส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความสำนึกร่วมเพื่อประโยชน์ของชุมชนของตนเอง มีความเสียสละและเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา รู้จักให้และเอื้ออาทรต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง (สุเทพ พลอยพลายแก้ว และคณะ, 2556) ซึ่งการพัฒนาแบบการดูแลสุขภาพชุมชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยการใช้องค์ความรู้ที่เหมาะสม ซึ่งสามารถศึกษาจากบทเรียนการพัฒนาของชุมชนที่ประสบความสำเร็จ และร่วมถอดบทเรียนนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนตนเอง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้เท่าทันมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตนเองและชุมชน (สุเทพ พลอยพลายแก้ว และคณะ, 2556) ต้องส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ครัวเรือนต่างๆ (อรนุช และคณะ, 2552) กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายที่มีอยู่ในแต่ละครัวเรือนและการป้องกันไม่ให้ยุงลายกัดสมาชิกในครอบครัว แต่การจัดการในระดับนี้ไม่ใช่ปัจจัยชี้ขาดในการป้องกันควบคุมไข้เลือดออก เนื่องจากที่ผ่านพบว่าทางราชการได้เคยเข้ามารณรงค์ในเรื่องนี้ ซึ่งได้ผลเฉพาะในระยะต้น แต่เมื่อผ่านไประยะหนึ่งชาวบ้านก็กลับไปมีพฤติกรรมเหมือนเดิม (จรวาย สุวรรณบำรุง และคณะ, 2554)

นอกจากนี้หากต้องการให้การแก้ปัญหาของยุงลายมีความยั่งยืน จำเป็นต้องสร้างกระบวนการของชาวบ้านในชุมชนที่จะร่วมกันดูแลเรื่องดังกล่าวให้ต่อเนื่อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรสนับสนุน พัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกให้มากขึ้นอย่างจริงจัง และสนับสนุนให้องค์ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุม

โรคไข้เลือดออกอย่างสม่ำเสมอ (พิมประภา กัณทชะชา, 2547) เมื่อกำจัดขยะจากแหล่งต่างๆ ในชุมชนหมดแล้ว จะต้องมีการควบคุมดูแลไม่ให้คนในชุมชนทิ้งขยะในสิ่งแวดล้อมอื่น รวมถึงการกำจัดแหล่งน้ำขังที่เอื้อต่อการวางไข่ของยุงลายอย่างต่อเนื่อง จะต้องมีการดูแลให้พฤติกรรมควบคุมป้องกันไข้เลือดออกให้มีความยั่งยืน รวมทั้งในการแก้ปัญหาดังกล่าวจะต้องสร้างความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ จึงจะประสบผลสำเร็จโดยมีชุมชนเป็นผู้ดำเนินการหลัก (พิมประภา กัณทชะชา, 2547)

ดังนั้น ทีมวิจัยจึงจะสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาพฤติกรรมของคนในชุมชนให้มีทัศนคติที่ดีต่อการป้องกันการเกิดโรค มีความตระหนักที่จะป้องกันไม่ให้ยุงกัด และช่วยกันกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน

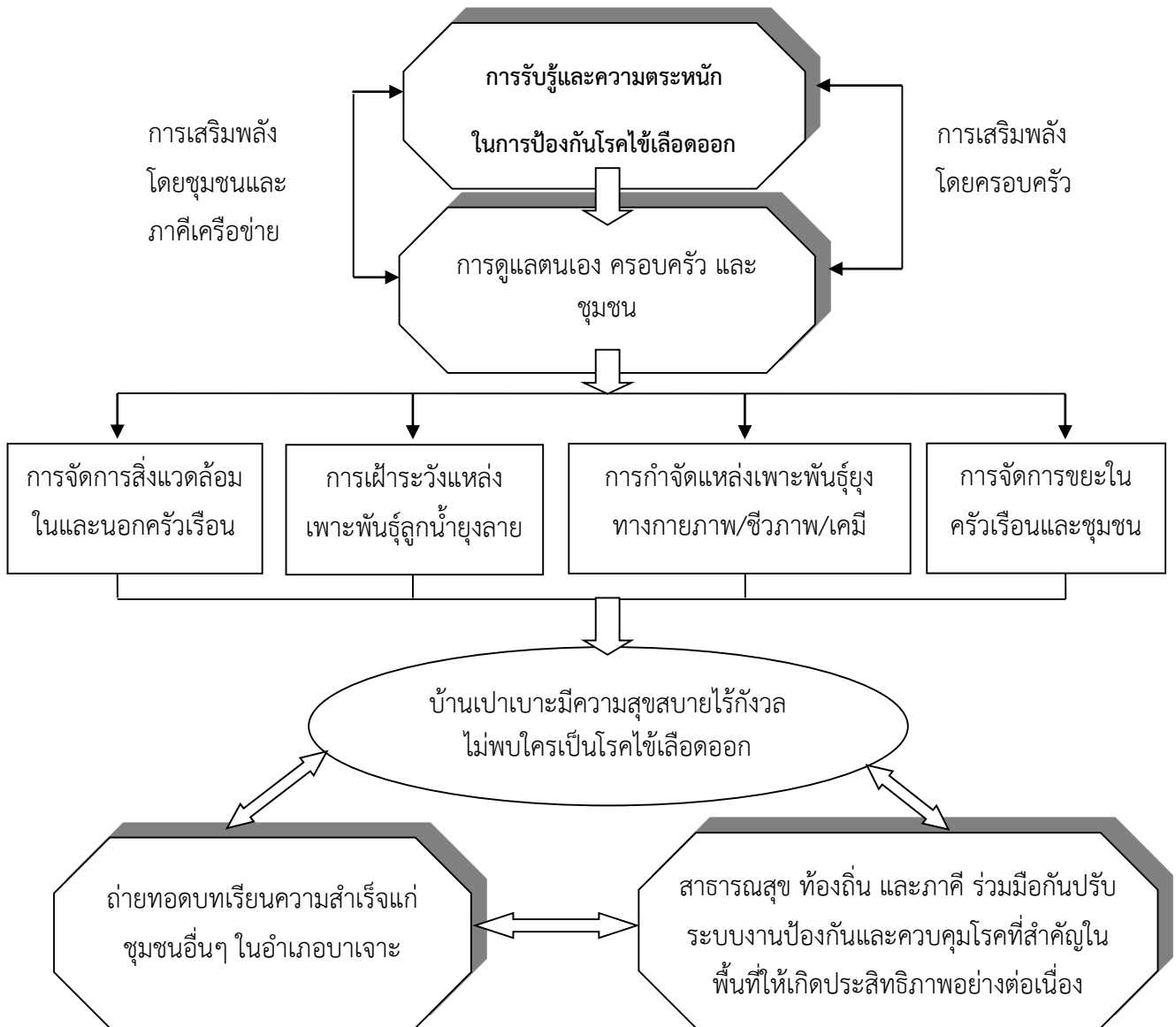
5. วัตถุประสงค์

- 5.1 เพื่อศึกษาการรับรู้และความตระหนักในการดูแลตนเองเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก
- 5.2 เพื่อดำเนินการเสริมพลังชุมชนให้มีส่วนร่วมวางแผนและจัดการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
- 5.3 เพื่อประเมินผลการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยชุมชน เปรียบเทียบก่อนหลังดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหา

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ชุมชนสะอาดปราศจากแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย
- 6.2 ชุมชนมีการตรวจจับเหตุการณ์การเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก และมีการจัดการป้องกันควบคุมโรคโดย การมีส่วนร่วม ทุกภาคส่วนร่วมรับรู้ ร่วมกันคิด ร่วมลงมือทำ
- 6.3 อัตราป่วยโรคไข้เลือดออกในชุมชนลดลง

7. กรอบแนวคิด



8. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Action Research – PAR) โดยร่วมเฝ้าระวังและประเมินสถานการณ์ร่วมคิดวิเคราะห์และวางแผนร่วมดำเนินการและประเมินผลตลอดจนขยายผลสำเร็จจากโครงการสู่การดำเนินการอย่างต่อเนื่องของชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของภาคีเครือข่าย

9. กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่อาศัยในชุมชนเปาเบา หมู่ 5 เขตเทศบาลตำบลบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาสจำนวน 1,283 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนหลังคาเรือนที่เป็นแม่บ้านหรือผู้ดูแลบ้านเรือน หลังคาเรือนละ 1 คน รวมทั้งหมด 326 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558)

10. เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) และเชิงคุณภาพ (Qualitative study) โดยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ระยะ

ระยะที่หนึ่ง : เก็บข้อมูลก่อนดำเนินกิจกรรมเสริมพลัง/แก้ปัญหา (มีนาคม – เมษายน 2559)

เครื่องมือ 1 : แบบสัมภาษณ์การรับรู้และความตระหนักในการดูแลตนเองเพื่อป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออก (เอกสารภาคผนวก 1)

กลุ่มเป้าหมาย : ตัวแทนหลังคาเรือนที่เป็นแม่บ้านหรือผู้ดูแลบ้านเรือน หลังคาเรือนละ 1 คน รวมทั้งหมด 326 คน

วิธีการเก็บข้อมูล : สัมภาษณ์รายบุคคล

ผู้เก็บข้อมูล : เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

หมายเหตุ : ทีมวิจัยจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับผู้เก็บข้อมูล เรื่องวัตถุประสงค์ เครื่องมือ วิธีการ สัมภาษณ์และการบันทึกข้อมูลให้ถูกต้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

เครื่องมือ 2 : แบบบันทึกการสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายบริเวณรอบและภายในบ้าน (เอกสารและคำอธิบายภาคผนวก 2)

หมายเหตุ : ขณะสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบ้านและรอบบ้าน ถ้าพบให้กำจัดทันทีร่วมกับเจ้าบ้านและหรือสมาชิกในบ้าน

เครื่องมือ 3 : แบบสำรวจสิ่งแวดล้อมและการระดมสมองเพื่อจัดการขยะและแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในชุมชน (ที่สาธารณะ) ในศูนย์เด็กเล็ก ในโรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน อสม. แกนนำชาวบ้าน ตัวแทนเทศบาล ตำบลบาเจาะ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง

วิธีการเก็บข้อมูล

1) เดินสำรวจสภาพแวดล้อมแหล่งขยะและแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

2) ระดมสมองเพื่อหาข้อตกลงในการจัดการสิ่งแวดล้อม (ขยะและแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย) ในชุมชน ในศูนย์เด็กเล็ก ในโรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษา

ผู้เก็บข้อมูล : ทีมวิจัยและแกนนำชาวบ้านโครงการจัดการใช้เลือดออก ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลโดย

1) การสำรวจที่สาธารณะในชุมชน ควรเป็นบทบาทของผู้นำชุมชนและ อสม.

2) การสำรวจในศูนย์เด็กเล็กและในโรงเรียนอนุบาล ควรเป็นบทบาทของครูและผู้ปกครอง ส่วนโรงเรียนประถมศึกษา ควรเป็นบทบาทของครูและนักเรียน

หมายเหตุ : ขณะเดินสำรวจ ถ้าพบแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ให้ร่วมกันกำจัดทันที

เครื่องมือ 4 : แบบถอดบทเรียนจากการศึกษาดูงานพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน อสม. แกนนำชาวบ้าน แกนนำเยาวชน ตัวแทนเทศบาล ตำบลบาเจาะ ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูในโรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษา และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลบาเจาะ ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเปาเบาะ ม.5 เขตเทศบาลตำบลบาเจาะ

วิธีการเก็บข้อมูล

ขณะศึกษาดูงาน

- 1) เยี่ยมชมกิจกรรมและกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ประสบความสำเร็จ (Site visit/Observation)
- 2) ทบทวนข้อมูลความสำเร็จเปรียบเทียบกับการลงทุน (Review secondary data)
- 3) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้สร้างความสำเร็จ ผู้บุกเบิก ผู้กล้า ทั้งส่วนชาวบ้านและภาคีเครือข่าย
- 4) ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนที่ประสบความสำเร็จ (Focus group discussion)

หลังกลับจากการศึกษาดูงาน

- 5) ระดมสมองภาคีเครือข่ายเพื่อวางแผนและออกแบบการจัดการปัญหาสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการเฝ้าระวัง การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายและการจัดการขยะในชุมชนในศูนย์เด็กเล็กและในโรงเรียน

ผู้เก็บข้อมูล : ทีมวิจัย แกนนำชาวบ้าน แกนนำเยาวชนและเทศบาลตำบลบาเจาะ

ระยะที่สอง ระหว่างดำเนินกิจกรรมเสริมพลัง/แก้ปัญหา (เมษายน – กรกฎาคม 2559)

เพื่อพิจารณาปรับกระบวนการและกิจกรรมเสริมพลังให้สามารถขยายการมีส่วนร่วมและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสิ่งแวดล้อม

ระยะที่สาม ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ (กรกฎาคม - สิงหาคม 2559)

หมายเหตุ: รายละเอียดและเครื่องมือเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในระยะที่สองและสาม จะออกแบบเมื่อดำเนินการศึกษาในระยะที่ 1 เสร็จและออกแบบกระบวนการกิจกรรมเสริมพลังแล้ว

11. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเชิงพรรณนาใช้ สถิติ ร้อยละ อัตรา สัดส่วน ค่ากลาง และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ส่วนการศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยรวบรวมเนื้อหาเป็นหมวดหมู่และหรือเป็นแบบแผน

การรวบรวมข้อมูลมีการใช้ เครื่องมือ แผนที่เดินดิน Spot Map เพื่อศึกษาการกระจายตัวของผู้ป่วยไข้เลือดออก แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย แหล่งขยะ หลังคาเรือนที่ตระหนักและไม่ตระหนักในการดูแลตนเอง การกระจายตัวของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลบาเจาะ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน อสม. และแกนนำชาวบ้าน เป็นต้น

12. กระบวนการและกิจกรรมเสริมพลัง/แก้ปัญหา

ระยะที่หนึ่ง

- 12.1 จัดกระบวนการระดมสมองผู้นำชุมชนและชาวบ้าน เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน ให้ปลอดจากไข้เลือดออก และปลอดภัยจากปัญหาอื่นๆ ที่จะเกิดกับคนในชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของภาคีเครือข่าย
- 12.2 กิจกรรมศึกษาดูงานพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อถอดบทเรียนมาจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของตนเอง
- 12.3 กระบวนการและกิจกรรมเสริมพลังผู้ดูแลบ้าน(แม่บ้าน) และสมาชิก รวมทั้งกลุ่มเยาวชนในงานสำรวจและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายบริเวณรอบและภายในบ้านทุกหลังคาเรือน

หมายเหตุ : ระยะที่สองและสามจะออกแบบกิจกรรมเสริมพลัง ภายหลังจากดำเนินการระยะที่หนึ่งเสร็จ

13. ภาควิชาที่เข้าร่วม

- 13.1 โรงพยาบาลบาเจาะ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชน ผู้รับผิดชอบงานระบาด ทีม SRRT ตัวแทนสหสาขาวิชาชีพ (PCT) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลบาเจาะที่อาศัยอยู่ในชุมชนเปาเบาะ เขตเทศบาลตำบลบาเจาะ หมู่ที่ 5 ตำบลบาเจาะ จำนวน 6 คน
- 13.2 เทศบาลตำบลบาเจาะ สนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานควบคุมป้องกันไข้เลือดออก ทำงานร่วมกับทีม SRRT (ควรเสริมพลังเทศบาลให้เป็นเจ้าภาพงานดูแลสิ่งแวดล้อมและควบคุมพาหะนำโรค)
- 13.3 ตัวแทนครูในศูนย์เด็กเล็กครูโรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษา ดำเนินกิจกรรมป้องกันในโรงเรียนและเสริมพลังต่อในชุมชน
- 13.4 ภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน อสม. แกนนำชาวบ้าน แกนนำเยาวชน ร่วมวิจัยและเสริมพลังการดำเนินงานตามแผนของชุมชน

14. ขั้นตอนการดำเนินงาน

การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกกิจกรรมที่สำคัญและเกี่ยวข้อง

- 14.1 กำหนดทีมวิจัย เป้าหมายและภาควิชาที่เข้าร่วม (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2559)
- 14.2 สสำรวจการรับรู้ และความตระหนักการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกสำรวจและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย เพื่อประเมินสถานการณ์และปัญหา (Situation analysis) เป็นการเก็บข้อมูลระยะแรกก่อนการดำเนินกิจกรรมเสริมพลัง/แก้ปัญหา (มีนาคม 2559)
- 14.3 เตรียมความพร้อมชุมชนและภาควิชาที่เข้าร่วม โดยเกิดข้อตกลงในการจัดการไข้เลือดออกที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดเอง ภายใต้การสนับสนุนของภาควิชา (เมษายน 2559)
- 14.4 ศึกษาดูงานพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในป้องกันและควบคุมไข้เลือดออก อำเภอเวียง และการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนแจ๊ะเก อำเภอร่องแงะ จังหวัดนราธิวาส เพื่อเสริมพลังแกนนำชุมชนและภาควิชาที่เข้าร่วมด้วยกระบวนการถอดบทเรียนความสำเร็จเพื่อประยุกต์ใช้และเสริมพลังการวางแผนการดำเนินการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกที่ชุมชนเปาเบาะ (เมษายน - พฤษภาคม 2559)
- 14.5 ร่วมดำเนินการแก้ปัญหาโดยเริ่มจากกลุ่มชาวบ้านที่มีความตระหนักก่อนแล้วขยายไปยังทุกครัวเรือน (เมษายน - กรกฎาคม 2559)
- 14.6 ติดตามและเสริมพลัง ระหว่างดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหาในชุมชน เป็นระยะที่ 2 ของการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์เพื่อพิจารณาปรับกระบวนการและกิจกรรมเสริมพลัง เพื่อขยายการมีส่วนร่วม (กลุ่มที่ยังไม่ค่อยมีความตระหนัก) และเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มที่มีความตระหนัก (พฤษภาคม - กรกฎาคม 2559)
- 14.7 ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ (ระยะที่ 3) เพื่อต่อยอดขยายผลจนเป็นอำเภอไร้กังวลโรคไข้เลือดออก (สิงหาคม 2559)

15. การส่งต่อและขยายงานในพื้นที่ ระยะเวลาในการดำเนินงาน

ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะจัดทำเป็นรายงานนำข้อมูลเสนอต่อเวทีประชาคมในชุมชน และการถ่ายทอดแก่ชุมชนอื่นๆ ขยายการปฏิบัติสู่การดำเนินการระบบสุขภาพอำเภอต่อไป

16. ระยะเวลาในการดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ 8 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2559 ถึง 31 สิงหาคม 2559

17. งบประมาณในการดำเนินงาน

งบประมาณดำเนินงานทั้งสิ้น 80,000 บาท (แปดหมื่นบาทถ้วน)

18. การได้รับสนับสนุนงบประมาณของโครงการนี้จากแหล่งใดและเป็นจำนวนเท่าไร

โครงการนี้ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งอื่น

19. แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม/ ขั้นตอนการดำเนินงาน	ตัวชี้วัดกระบวนการ/ ผลลัพธ์	แผนการดำเนินงาน								งบประมาณ
		ม.ค. 59	ก.พ. 59	มี.ค. 59	เม.ย. 59	พ.ค. 59	มิ.ย. 59	ก.ค. 59	ส.ค. 59	
1. การกำหนดทีมวิจัย เป้าหมาย และภาคี เครือข่าย - ประชุมคณะกรรมการพัฒนาเครือข่าย สุขภาพระดับอำเภอ (DHS) เพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมิน สถานการณ์การดำเนินงาน	- คณะทำงานศึกษาการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เปาเบา หมู่ 5 ตำบลบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัด นราธิวาส									- ค่าพาหนะ 50 บาท x 40 คน = 2,000 บาท - ค่าอาหารกลางวัน 90 บาท x 40 คน = 3,600 บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม 50 บาท x 40 คน x 2 วัน = 4,000 บาท - รวม 9,600 บาท
2. สสำรวจการรับรู้และความตระหนักร ป้องกันและควบคุมไข้เลือดออก สสำรวจ ลูกข่ายหลาย เพื่อประเมินสถานการณ์และ ปัญหา (Situation analysis) เป็นการเก็บ ข้อมูลระยะแรกก่อนการดำเนินกิจกรรม เสริมพลัง/แก้ปัญหา	- ได้ข้อมูลการสถานการณ์พาหะ นำโรค การเกิดโรค การ กระจายของโรค และการเฝ้า ระวังโรคในพื้นที่									- ค่าตอบแทนการลงเก็บข้อมูลนอก เวลาราชการ จำนวน 6 คน x 6 ชั่วโมง x 50 บาท x 3 วัน - รวม 5,400 บาท
- ประชุมกลุ่ม เตรียมความพร้อมชุมชนและ ภาคีเครือข่าย	- เกิดข้อตกลงในการจัดการ ไข้เลือดออกที่ชุมชนเป็นผู้ กำหนดเอง ภายใต้การ สนับสนุนของภาคี									- ค่าพาหนะ 50 บาท x 20 คน = 1,000 บาท - ค่าอาหารกลางวัน 90 บาท x 20 คน = 1,800 บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม 50 บาท x 20 คน x 2 วัน = 2,000 บาท - รวม 4,800 บาท

กิจกรรม/ ขั้นตอนการดำเนินงาน	ตัวชี้วัดกระบวนการ/ ผลลัพธ์	แผนการดำเนินงาน								งบประมาณ
		ม.ค. 59	ก.พ. 59	มี.ค. 59	เม.ย. 59	พ.ค. 59	มิ.ย. 59	ก.ค. 59	ส.ค. 59	
- ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในควบคุมป้องกันไข้เลือดออก อำเภอบางบาล และการจัดการสิ่งแวดล้อม ชุมชนเจ๊ะเก อำเภอรอยงะ จังหวัดนราธิวาส	- บทเรียนความสำเร็จเพื่อประยุกต์ใช้และเสริมพลังการวางแผน การดำเนินการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกที่ชุมชนเป่าเบา									<ul style="list-style-type: none"> - ค่าอาหารมื้อหลัก 150 บาท x 20 คน x 2 มื้อ x 2 วัน = 12,000 บาท - ค่าเช่ารถวันละ 1,800 บาท x 2 คัน x 2 วัน = 7,200 บาท - ค่าน้ำมันรถ 1,250 บาท x 2 คัน x 2 วัน = 5,000 บาท - ค่าวัสดุอุปกรณ์ 5,800 บาท - รวม 30,000 บาท
3. ประชุมกลุ่มวางแผนในการแก้ปัญหา ร่วมดำเนินการแก้ปัญหาโดยเริ่มจากกลุ่มชาวบ้านที่มีความตระหนักก่อนแล้วขยายไปยังทุกครัวเรือน	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การป้องกันไข้เลือดออกในชุมชน เช่น - ต้นไม้ชุมชน - ตักตาใช้เลือดออก - ต้นไม้แห่งปัญหา - เส้นทางสุขภาพ 								<ul style="list-style-type: none"> - ค่าอาหารมื้อหลัก 90 บาท x 20 คน x 4 ครั้ง = 7,200 บาท - ค่าอาหารว่าง 50 บาท x 20 คน x 4 ครั้ง = 4,000 บาท - ค่าถ่ายเอกสารแบบฟอร์ม = 1,800 บาท - รวม 13,000 บาท 	
4. ติดตามและเสริมพลัง ระหว่างดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหาในชุมชน เป็นระยะที่ 2 ของการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์เพื่อพิจารณาปรับกระบวนการและกิจกรรมเสริมพลัง เพื่อขยายการมีส่วนร่วม (กลุ่มที่ยังไม่ค่อยมีความตระหนัก) และเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มที่มีความตระหนัก	- เกิดแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม แนวทางการป้องกันโรครูใช้เลือดออกในชุมชน								<ul style="list-style-type: none"> - ค่าตอบแทนการเยี่ยมบ้านและเก็บข้อมูล การจัดกิจกรรมเสริมพลัง/แก้ปัญหา 300 บาท x 5 คน x 5 วัน = 7,500 บาท - ค่าวัสดุสำนักงาน 100 บาท - รวม 7,600 บาท 	

กิจกรรม/ ขั้นตอนการดำเนินงาน	ตัวชี้วัดกระบวนการ/ ผลลัพธ์	แผนการดำเนินงาน								งบประมาณ	
		ม.ค. 59	ก.พ. 59	มี.ค. 59	เม.ย. 59	พ.ค. 59	มิ.ย. 59	ก.ค. 59	ส.ค. 59		
5. ประชุมกลุ่มร่วมประเมินผล เมื่อสิ้นสุด โครงการ	- สิ่งแวดล้อมที่ดี - ไข่เลือดออกลดลง										- ค่าพาหนะ 50 บาท x 20 คน x 2 ครั้ง= 2,000 บาท - ค่าอาหารกลางวัน 90 บาท x 20 คน x 2 วัน = 3,600 บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม 50 บาท x 20 คน x 4 วัน =4,000 บาท - รวม 9,600 บาท
6. สรุปผลการดำเนินการ	- สรุปรายงานการดำเนินการ										

งบประมาณทั้งสิ้น 80,000 บาท (แปดหมื่นบาทถ้วน)

บรรณานุกรม

1. จันทร์เพ็ญ มินคร. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. สำนักบริหารโครงการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2554.
2. จรวัย สุวรรณบำรุง, ชาญชัย อรุณ, สารระกวี ศรีพร, ปรีวรรต เสมอภพ, และรอผิต พันธุ์มาศ. การกำจัดเงื่อนไขการเกิดยุ่งลายเพื่อการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของชุมชนตลาดพฤษ์อำเภอมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช. รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและ สำนักวิทยพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 2554
3. นันท์ธรรกิจ ไธสง, สมจิตต์ สุพรรณทัศน์, ปิติ ทั้งไพศาล, รูปแบบการควบคุมโรคไข้เลือดออกโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลมะเฟือง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (16) ประจำเดือนมกราคม - มิถุนายน 2555 ,155-161.
4. นารถลดา ชันธิกุล, วรรณภา สุวรรณเกิด, อังคณา แซ่เจ็ง, ประยุกธ สุธาทิพย์, รุ่งระวี ทิพย์มนตรี, ศรีสุชา เชาวร์พร้อม. รูปแบบการพยากรณ์การระบาดของโรคไข้เลือดออกใน 8 จังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2555.
5. ปภาวิน เติตขุนทด. พฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสำนักตะคร้อ อำเภอฟุทไธสง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. 2554.
6. พิเชษฐ์ คงนอก : การศึกษาการจัดการขยะของชุมชนเทศบาลตำบลดอนหวาย อำเภอนอนสูง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. 2555.
7. สิ้นศักดิ์ชนม์ อุ่นพรมมี. พัฒนาการสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ, รายงานการประชุมระดับโลกเรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ. โครงการสวัสดิการวิชาการสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข นนทบุรี, 2556. 12-13
8. สุเทพ พลอยพลายแก้ว, นิษฐา หุ่นเกษม, อรุณช ภาชื่น และศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา. การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพตนเองของชุมชนจังหวัดลพบุรี. วารสารพยาบาลทหารบก. ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (ม.ค. - เม.ย.) 2556, 61-70.
9. อุษาวดี ถาวระ และคณะ. ชีวิตวิทยานิเวศวิทยาและการควบคุมยุงในประเทศไทย. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2553. บริษัทหนังสือตีพิมพ์จำกัด. 2553. 1-64.
10. **World Health Organization.** GLOBAL STRATEGY FOR DENGUE PREVENTION AND CONTROL 2012–2020, Printed in France. 2012.
11. อรุณช พิศาลสุทธิกุลและคณะ. พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน. สงขลานครินทร์เวชสาร. ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 ม.ค.-ก.พ. 2552. 81-89.

ภาคผนวก 1

แบบสัมภาษณ์การรับรู้และความตระหนักในการดูแลตนเองเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โครงการการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (PAR) กรณีศึกษาชุมชนเปาเปาะ เทศบาลตำบลบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

กลุ่มเป้าหมาย ตัวแทนหลังคาเรือนที่เป็นแม่บ้านหรือผู้ดูแลบ้าน บ้านเลขที่.....วันสัมภาษณ์.....

ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์เป็น อสม. ทีมวิจัย อื่นๆ (ระบุ)

ชื่อ-สกุล ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็น แม่บ้าน ผู้ดูแลบ้าน อื่นๆ (ระบุ).....

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับคำตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ปัจจุบันท่านมีอายุ..... ปีเต็ม

1.2 เพศ 1. ชาย 2. หญิง

1.3 สถานภาพสมรส 1. โสด 2. คู่ 3. ม่าย/หย่า/แยก

1.4 ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของท่าน

1. ไม่ได้เรียนหนังสือ 2. ประถมศึกษาปีที่ (ระบุ).....

3. มัธยมศึกษาปีที่ (ระบุ)..... 4. อนุปริญญา หรือเทียบเท่า (ระบุ).....

5. ปริญญาตรี 6. สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....

1.5 นอกจากเป็นแม่บ้านหรือผู้ดูแลบ้าน ท่านยังมีอาชีพอื่นที่ช่วยสร้างรายได้แก่ครอบครัวหรือไม่

1. เป็นแม่บ้านอย่างเดียว 2. มี ระบุ.....

3. อื่นๆ ระบุ.....

1.6 อาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัวท่านมากที่สุด

1. ค้าขาย 2. เกษตรกรรม/ทำไร่ทำสวน

3. รับจ้าง/บริษัท 4. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

5. อื่นๆ (ระบุ).....

1.7 จำนวนผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านนี้มีกี่คน (ระบุ).....คน ระบุความสัมพันธ์กับท่าน.....

1.8 เศรษฐฐานะของครอบครัวท่านเป็นอย่างไร

1. พออยู่พอกิน 2. ขัดสน 3. มีเหลือเก็บ

ส่วนที่ 2 ประวัติการป่วยด้วยไข้เลือดออก

2.1 ท่านเคยป่วยเป็นไข้เลือดออกหรือไม่

1. ไม่เคย (ข้ามไปถามข้อ 2.3)

2. เคย จำนวนกี่ครั้งครั้ง ป่วยครั้งล่าสุด เมื่อ เดือน.....พ.ศ.....

2.2 ถ้า “เคยป่วย” ป่วยเป็นไข้เลือดออกครั้งล่าสุด ท่านไปรับการรักษาที่ไหน

1. โรงพยาบาล 2. สถานีอนามัย 3. ซั่วยากินเอง

4. ปล่อยให้หายเอง 5. อื่นๆ ระบุ.....

- 2.3 ที่ผ่านมามีคนในครอบครัวและหรือญาติและหรือผู้ใกล้ชิดป่วยด้วยไข้เลือดออกหรือไม่
 1. ไม่มี 2. มี ระบุ..... 3. ไม่รู้ / ไม่แน่ใจ

ส่วนที่ 3 การรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออก

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับการรับรู้/ความคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์ เพียงข้อละ 1 คำตอบ เท่านั้น

ที่	ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ / ไม่รู้	ไม่เห็นด้วย
3.1	ไข้เลือดออกเป็นโรคที่ป้องกันได้			
3.2	คนที่อาศัยอยู่ในบ้านที่มีลูกน้ำยุงลายมีความเสี่ยงมากที่จะป่วยเป็นไข้เลือดออก			
3.3	เด็กเท่านั้นที่เสี่ยงต่อการป่วยเป็นไข้เลือดออก			
3.4	ผู้ที่ป่วยเป็นไข้เลือดออกซ้ำอีก จะมีอาการรุนแรงมากขึ้น			
3.5	การใส่ทรายเคลือบสารเคมี (ทรายอะเบท) ลงในภาชนะกักเก็บน้ำใช้จะช่วยกำจัดลูกน้ำยุงลายได้			
3.6	การทำความสะอาดขั้วถังภาชนะกักเก็บน้ำสัปดาห์ละครั้งเป็นสิ่งจำเป็น			
3.7	การปล่อยปลาในภาชนะน้ำใช้ จะช่วยลดจำนวนลูกน้ำยุงลายได้			
3.8	ขยะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายได้			
3.9	การกำจัดลูกน้ำยุงเป็นหน้าที่ของ อสม.และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข			
3.10	ถ้าบ้านเรากำจัดลูกน้ำยุงลายเป็นประจำ แต่บ้านอื่นทำบ้างไม่ทำบ้าง คนในบ้านเราจะ ไม่ เสี่ยงเป็นไข้เลือดออก			

ส่วนที่ 4 ความตระหนักในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

4.1 ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกในชุมชนหรือไม่

1. ไม่เคยเข้าร่วม เพราะ.....
 2. เข้าร่วมบางครั้ง 3. เข้าร่วมประจำทุกครั้ง
 4. อื่นๆ ระบุ.....

4.2 ในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกในครอบครัวและหรือตัวท่านเคยกำจัดลูกน้ำยุงลายภายในบริเวณบ้านของท่านหรือไม่

1. ไม่เคย เพราะ.....
 2. ทำนาน ๆ ครั้ง **ขอใช้วิธีใด** (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)
 2.1 ทรายอะเบท 2.2 ปล่อยปลา 2.3 อื่นๆ ระบุ.....
 3. ทำเป็นประจำ ระบุความถี่ เดือนละ..... ครั้ง หรือ.....
ขอใช้วิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)
 3.1 ทรายอะเบท 3.2 ปล่อยปลา 3.3 อื่นๆ ระบุ.....

4.3 ครอบครัวท่านได้ป้องกันการถูกยุงกัดหรือไม่ ด้วยวิธีใดบ้าง

1. ไม่ได้ทำอะไร เพราะ.....
 2. ทำ ระบุวิธีการ.....

4.4 อสม.เคยมาสำรวจลูกน้ำยุงลายภายในบริเวณบ้านของท่านหรือไม่

1. ไม่เคย 2. เคย ครั้งหลังสุดเมื่อเดือน.....ปี.....

4.5 อสม.เคยมากำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายภายในบริเวณบ้านของท่านหรือไม่

1. ไม่เคย 2. เคย ครั้งหลังสุดเมื่อเดือน.....ปี.....ทำอะไร.....

4.6 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเคยมาทำงานป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกในชุมชนของท่านหรือไม่

1. ไม่เคย 2. เคย ครั้งหลังสุดเมื่อเดือน.....ปี.....ทำอะไร.....

4.7 เจ้าหน้าที่เทศบาลเคยมาทำงานป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกในชุมชนของท่านหรือไม่

1. ไม่เคย 2. เคย ครั้งหลังสุดเมื่อเดือน.....ปี.....ทำอะไร.....

4.8 ท่านคิดว่าการป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็นหน้าที่ของใคร.....

4.9 ท่านสนใจสมัครเป็นแกนนำป้องกันไข้เลือดออกในชุมชนของท่านหรือไม่

1. สนใจ เพราะ.....

2. ไม่สนใจ เพราะ.....

4.10 ท่านต้องการการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายหรือไม่ อะไรบ้าง เพื่อให้ชุมชนของท่านสามารถดำเนินงานป้องกันไข้เลือดออกได้

4.10.1 ต้องการให้ผู้นำชุมชน ทำอะไรบ้าง

.....

4.10.2 ต้องการให้หน่วยงานสาธารณสุข สนับสนุนอะไรบ้าง

.....

4.10.3 ต้องการให้เทศบาลตำบลบาเจาะ สนับสนุนอะไรบ้าง

.....

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น เพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินงานป้องกันไข้เลือดออกได้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก 2

แบบบันทึกการสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายบริเวณรอบและภายในบ้านเลขที่

โครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน(PAR)

กรณีศึกษาชุมชนเปาเปาะ เทศบาลตำบลบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

ประเภทบ้าน บ้านเดี่ยว ห้องแถว / ทาวน์เฮาส์ อื่นๆ ระบุ.....

เป็นบ้านของใคร ชาวบ้าน อสม. ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา อื่นๆ ระบุ.....

ชื่อผู้สำรวจ 1..... **เจ้าหน้าที่ รพช.บาเจาะ เป็นหัวหน้าทีม**

2..... เจ้าบ้าน แม่บ้าน

ผู้ดูแลบ้าน (ระบุความสัมพันธ์กับเจ้าบ้าน).....

สมาชิกอื่นในบ้าน (ระบุความสัมพันธ์กับเจ้าบ้าน).....

3..... นักเรียน ชั้น..... อื่นๆ ระบุ.....

	สำรวจ ครั้งที่ 1 วันที่	สำรวจ ครั้งที่ 2 วันที่	สำรวจ ครั้งที่ 3 วันที่
1.การสำรวจและการ กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ ยุงลาย ภายในบ้าน ในห้องน้ำ รอบบ้าน	จำนวนภาชนะและที่มีน้ำ แช่ขัง	จำนวนภาชนะและที่มีน้ำ แช่ขัง	จำนวนภาชนะและที่มีน้ำ แช่ขัง
	ทั้งหมด พบ กำจัด	ทั้งหมด พบ กำจัด	ทั้งหมด พบ กำจัด
2. ภาชนะที่พบลูกน้ำ ระบุ			
3.ที่มีน้ำแช่ขังและพบ ลูกน้ำ ระบุ			
4.วิธีการกำจัดแหล่ง เพาะพันธุ์ยุงลาย	<input type="checkbox"/> ทRAYอะเบท.....แห่ง	<input type="checkbox"/> ทRAYอะเบท.....แห่ง	<input type="checkbox"/> ทRAYอะเบท.....แห่ง
	<input type="checkbox"/> ปลา.....แห่ง	<input type="checkbox"/> ปลา.....แห่ง	<input type="checkbox"/> ปลา.....แห่ง
	<input type="checkbox"/> ทรายขาว.....แห่ง	<input type="checkbox"/> ทรายขาว.....แห่ง	<input type="checkbox"/> ทรายขาว.....แห่ง
	<input type="checkbox"/> อื่นๆ ระบุ.....	<input type="checkbox"/> อื่นๆ ระบุ.....	<input type="checkbox"/> อื่นๆ ระบุ.....

	สำรวจ ครั้งที่ 1 วันที่	สำรวจ ครั้งที่ 2 วันที่	สำรวจ ครั้งที่ 3 วันที่
5.การจัดการขยะ			
แยกขยะ	<input type="checkbox"/> ทำ <input type="checkbox"/> ไม่ทำ	<input type="checkbox"/> ทำ <input type="checkbox"/> ไม่ทำ	<input type="checkbox"/> ทำ <input type="checkbox"/> ไม่ทำ
จัดเก็บมิดชิด	<input type="checkbox"/> ทำ <input type="checkbox"/> ไม่ทำ	<input type="checkbox"/> ทำ <input type="checkbox"/> ไม่ทำ	<input type="checkbox"/> ทำ <input type="checkbox"/> ไม่ทำ
กำจัดขยะ	<input type="checkbox"/> ทำโดย..... <input type="checkbox"/> ไม่ทำ	<input type="checkbox"/> ทำโดย..... <input type="checkbox"/> ไม่ทำ	<input type="checkbox"/> ทำโดย..... <input type="checkbox"/> ไม่ทำ
ปัญหาที่พบ ระบุ			
6.การมีส่วนร่วมของ เจ้าบ้านและหรือ สมาชิกในบ้าน	<input type="checkbox"/> กระตือรือร้น(Active)	<input type="checkbox"/> กระตือรือร้น(Active)	<input type="checkbox"/> กระตือรือร้น(Active)
	<input type="checkbox"/> ทำตามทีบอก(Passive)	<input type="checkbox"/> ทำตามทีบอก(Passive)	<input type="checkbox"/> ทำตามทีบอก(Passive)
	<input type="checkbox"/> ไม่ค่อยสนใจ	<input type="checkbox"/> ไม่ค่อยสนใจ	<input type="checkbox"/> ไม่ค่อยสนใจ
	<input type="checkbox"/> ไม่ร่วมมือ	<input type="checkbox"/> ไม่ร่วมมือ	<input type="checkbox"/> ไม่ร่วมมือ
	<input type="checkbox"/> อื่นๆ ระบุ.....	<input type="checkbox"/> อื่นๆ ระบุ.....	<input type="checkbox"/> อื่นๆ ระบุ.....
7.ข้อมูลอื่นที่สำคัญจาก การสำรวจสิ่งแวดล้อม ภายในบ้านและรอบ บ้าน			
8.ผู้รับรองความถูกต้อง ของข้อมูลลายเซ็น หัวหน้าทีม วันที่.....ลายเซ็น หัวหน้าทีม วันที่.....ลายเซ็น หัวหน้าทีม วันที่.....

คำอธิบาย

การสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายบริเวณรอบและภายในบ้าน (Survey of DHF vectors)

โครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

(Participatory Action Research: PAR)

กรณีศึกษาชุมชนเปาเบาะ (หมู่ 5) เทศบาลตำบลบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

ระยะเวลาโครงการ มกราคม – สิงหาคม 2559

วัตถุประสงค์

1. ประเมินแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเป็นรายหลังคาเรือนร่วมกับเจ้าบ้านและหรือสมาชิกในบ้าน
2. ดำเนินการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายทันทีหลังสำรวจเสร็จร่วมกับเจ้าบ้านและหรือสมาชิกในบ้าน
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบก่อนหลังดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหา

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. การมีส่วนร่วมของครัวเรือนและชุมชน
2. ตัวชี้วัดลูกน้ำยุงลาย
3. อัตราป่วยไข้เลือดออกเทียบกับสถานการณ์ที่ผ่านมา

วิธีการสำรวจ

1. สำรวจทั้งหมดจำนวน 3 ครั้ง
ครั้งที่ 1 ระยะก่อนดำเนินกิจกรรมเสริมพลัง (มีนาคม – เมษายน 2559)
ครั้งที่ 2 ระหว่างดำเนินกิจกรรมเสริมพลัง (พฤษภาคม – มิถุนายน 2559)
ครั้งที่ 3 ประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ (กรกฎาคม – สิงหาคม 2559)
2. สำรวจทุกหลังคาเรือน ทั้งภายในบ้าน ในห้องน้ำ และรอบบ้าน
3. สำรวจทุกภาชนะและทุกที่มีน้ำแช่แข็ง
4. ถ้าพบลูกน้ำยุงลายแค่ 1 ตัว ก็ถือว่า ภาชนะนั้นเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย
5. **ขณะสำรวจ ถ้าพบลูกน้ำยุงลายให้กำจัดทันที** ด้วยวิธีการที่เจ้าบ้านและหรือสมาชิกเห็นชอบ
6. การสำรวจและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ควรมีเจ้าบ้านและหรือสมาชิกร่วมด้วยเสมอ
7. วิธีการสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ทุกทีมต้องสำรวจด้วยวิธีการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ผู้สำรวจ แบ่งทีมสำรวจเป็น 5 ทีม โดยมีเจ้าหน้าที่ รพช.บาเจาะที่อาศัยอยู่ในชุมชนเปาเบาะเป็นหัวหน้าทีม (จัดไข้วเขตรับผิดชอบกับเขตที่อยู่อาศัยของเจ้าหน้าที่) โดยรับผิดชอบทีมละประมาณ 65 หลังคาเรือน (ทั้งหมดมี 326 หลังคาเรือน) ในแต่ละทีมประกอบด้วย เจ้าบ้าน/ผู้ดูแลบ้าน/สมาชิก และกลุ่มเยาวชน (ตั้งแต่ ป.4 ขึ้นไป)

วิธีการบันทึกข้อมูล

1. แบบบันทึกการสำรวจ 1 ชุดต่อ 1 หลังคาเรือน และใช้บันทึกทั้ง 3 ครั้ง เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบก่อนหลังดำเนินกิจกรรมเสริมพลัง
2. บันทึกทันทีหลังสำรวจและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์
3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งเป็นหัวหน้าทีมเซ็นรับรองความถูกต้องของข้อมูล

หมายเหตุ

1. การสำรวจที่สาธารณะในชุมชน ควรเป็นบทบาทของผู้นำชุมชน และ อสม.
2. การสำรวจในศูนย์เด็กเล็กและในโรงเรียนอนุบาล ควรเป็นบทบาทของครูและผู้ปกครอง ส่วนโรงเรียนประถมศึกษา ควรเป็นบทบาทของครูและนักเรียน
3. สวนยางและที่ทำงานอื่นๆ ควรให้เจ้าของเป็นผู้สำรวจ
4. ทีมวิจัยควรกระตุ้น สนับสนุน ติดตาม บันทึกและวิเคราะห์ เพื่อปรับกระบวนการและกิจกรรม เสริมพลังให้ชุมชนดำเนินการป้องกันไข้เลือดออกได้อย่างต่อเนื่อง ภายใต้การสนับสนุนของภาคี เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

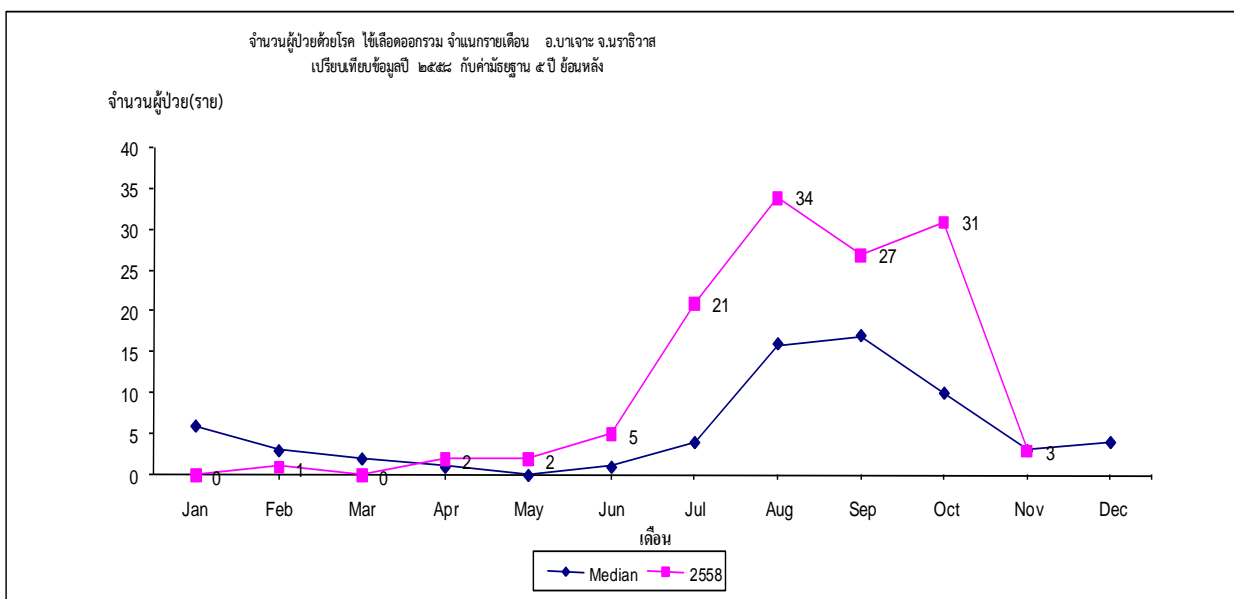
ทุกครั้งที่สำรวจพบแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ให้กำจัดทันที

ภาคผนวก 3

ข้อมูลสถานการณ์ไข้เลือดออก อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส มีทั้งหมด 6 ตำบล และมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเป็นประจำทุกปี ถือเป็นพื้นที่เสี่ยงสูงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส. 2558) จากรายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในปี 2553-2555 พบว่าอำเภอบาเจาะได้มีการระบาดสูงสุดติดต่อกันทั้ง 3 ปี คือ เป็นอันดับ 4, 2 และ 1 ตามลำดับจากทั้งหมด 13 อำเภอของจังหวัดนราธิวาส (Naradusit 2558) นอกจากนี้ ในปี 2558 อำเภอบาเจาะได้มีการระบาดสูงกว่าค่ามัธยฐาน 5 ปีอีกด้วย ดังกราฟที่ 1

กราฟที่ 1: จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกรวม จำแนกรายเดือน อำเภอบาเจาะจังหวัดนราธิวาส ปี 2558 เทียบค่ามัธยฐาน 5 ปีย้อนหลัง



โรคไข้เลือดออกในพื้นที่อำเภอบาเจาะเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในพื้นที่ ที่มีอัตราป่วยเกินกว่าเกณฑ์อัตราป่วยของโรคไข้เลือดออกทางระบาดวิทยาที่กำหนดว่าอัตราป่วยจะต้องไม่เกินกว่า 50 ต่อแสนประชากร อำเภอบาเจาะจึงนับเป็นพื้นที่เสี่ยงของการที่จะเกิดการระบาดของโรคไข้เลือดออก

ตำบลบาเจาะ เป็นอำเภอหนึ่งใน 6 ตำบลของอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส จำนวนประชากร 12,969 คน และ 2,874 ครัวเรือน แบ่งเป็น 2 เขตการปกครอง คือเขต อบต.บาเจาะ จำนวน 8 ชุมชน และเขตเทศบาลตำบลบาเจาะ จำนวน 10 ชุมชน ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและครัวเรือน เขตการปกครอง อบต.บาเจาะ

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร			ครัวเรือน
		ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม	
1	บือเจ๊ะ	233	243	476	95
3	ตุฎ	495	513	1,008	232
5	เบาเปาะ	166	182	348	73
6	ประปา	262	253	515	84
7	ตุฎสุเหร่า	436	461	897	181
8	บือเจ๊ะ2	1,863	281	552	114
รวม	อบต.บาเจาะ	1,863	1,993	3,796	779

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรและครัวเรือน เขตการปกครองเทศบาลตำบลบาเจาะ

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร			ครัวเรือน
		ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม	
1	ปาตุกานากอ	421	440	861	195
2	บือเจ๊ะ	234	239	473	97
3	เปาเบาะ	663	620	1,283	326
4	ตุฎ 2	558	544	1,102	195
5	ส้มป่อย	520	580	1,100	203
6	แป๊ะบุญ	778	770	1,548	566
7	กำปงจาเราะ	246	237	483	98
8	ประปา	213	226	439	69
9	ยือเลาะ ปาโจ	272	279	551	95
10	สะแต	678	655	1,333	251
รวม	เทศบาล	4,583	4,590	9,173	2,095

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-สกุล : ทพญ.โนรีต้า แวยูโซ๊ะ
วุฒิการศึกษา : สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต
ตำแหน่ง : ทันตแพทย์เชี่ยวชาญ โรงพยาบาลบาเจาะ
หน้าที่ปัจจุบัน : หัวหน้ากลุ่มงานทันตกรรม รพ.บาเจาะ
ประสบการณ์การทำงานวิจัย : เรื่องการส่งเสริมความสามารถของตนในการดูแลทันตสุขภาพในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
2. ชื่อ-สกุล : นางสาวสุนีย์ เจะกะบาซอ
วุฒิการศึกษา : สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต
ตำแหน่ง : นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบาเจาะ
หน้าที่ปัจจุบัน : ผู้รับผิดชอบงานแผนงานโครงการ คปสอ.บาเจาะ
ประสบการณ์การทำงานวิจัย : เรื่องพฤติกรรมการป้องกันโรคมะเร็งของประชาชนอำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส
3. ชื่อ-สกุล : นางนอร์มาห์ ไชยลาภ
ตำแหน่ง : พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลบาเจาะ
4. ชื่อ-สกุล : นางสาวเกาซัร มาซอ
ตำแหน่ง : นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ โรงพยาบาลบาเจาะ
5. 20.4) นางสาว สุนีย์เจะกะบาซอ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
บาเจาะ จบการศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิต ประสบการณ์การทำงาน 5 ปี